

آسیب‌شناسی آیین‌نامه واگذاری اختیارات برنامه‌ریزی درسی به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی (۱۳۹۵)

مرتضی امانی *

عبدالرحیم نوه ابراهیم **

حسن رضا زین‌آبادی ***

بیژن عبدالهی ****

چکیده

هدف از پژوهش حاضر آسیب‌شناسی آیین‌نامه واگذاری اختیارات برنامه‌ریزی درسی به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی در سال ۱۳۹۶ بود. روش پژوهش کاربردی، توصیفی و از نوع مطالعات پیمایشی مقطعی بود. جامعه پژوهش کلیه اعضای هیئت‌علمی گروه علوم تربیتی دانشکده‌های روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه‌های دولتی بود که با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای، نمونه‌ای به حجم ۸۱ نفر انتخاب گردید. جهت گردآوری داده‌ها از پرسشنامه محقق‌ساخته ۶۱ سؤالی استفاده شد. جهت تعیین پایایی و روایی ابزار از تکنیک‌های آلفای کرونباخ (۰/۹۲) و نسبت روایی محتوا (۰/۷۱) استفاده شد، جهت تحلیل داده‌ها از آزمون‌های تی تک نمونه‌ای و رتبه‌ای فریدمن استفاده شد. یافته‌های پژوهش بیانگر آن هستند که وضعیت کل آیین‌نامه و بعد اجرایی از دید پاسخگویان دارای وضعیت مطلوب بود، همچنین وضعیت بعد محتوایی آیین‌نامه دارای وضعیت بسیار مطلوب است. در باب رتبه‌بندی ابعاد اصلی اجرایی و محتوایی آیین‌نامه تفاوت معنادار در سطح ۰/۰۵ وجود دارد.

واژه‌های کلیدی: آسیب‌شناسی، آیین‌نامه، دانشگاه‌ها، مؤسسات آموزش عالی، واگذاری اختیارات برنامه‌ریزی درسی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

مقاله حاضر برگرفته از رساله دکتری رشته مدیریت آموزشی دانشگاه خوارزمی است.

* دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی، دانشکده مدیریت، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.

** استاد گروه مدیریت آموزشی، دانشکده مدیریت، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)

nave1954@yahoo.com

*** دانشیار گروه مدیریت آموزشی، دانشکده مدیریت، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.

**** دانشیار گروه مدیریت آموزشی، دانشکده مدیریت، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.

تاریخ دریافت: ۹۸/۰۸/۲۴

تاریخ پذیرش: ۹۹/۰۲/۱۳

مقدمه

دانشگاه‌ها به منظور حفظ و بقای خود و دستیابی به تعالی باید دائماً آماده رویارویی با تغییرات باشند (دوماس و هانچین^۱، ۲۰۱۰). به‌طورکلی آموزش، وسیله‌ای برای شناسایی مسائل اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جامعه و پی برد به راه‌حل‌های مناسب برای آن‌ها است (بهادر و همکاران، ۱۳۸۵).

آموزش هر رشته‌ای بستگی مستقیم به برنامه درسی آن رشته دارد که خود نیز نشان‌دهنده‌ی نظریه‌ها، دانش اساسی، الگوهای عملی و مهارت‌های خاص آن رشته است، برنامه‌های درسی آموزش عالی از جمله عوامل و عناصری هستند که در تحقق بخشیدن به اهداف آموزش عالی نقش بسزایی دارند. از این‌رو برنامه‌های درسی که قلب مراکز دانشگاهی به شمار می‌آیند، آیینه نقش‌ها و اهداف آموزش عالی و شایسته توجه دقیق هستند (نوروززاده و همکاران، ۱۳۸۵). در واقع می‌توان عنوان کرد که فعالیت‌های اصلی دانشگاه‌ها در قالب برنامه‌های درسی شکل می‌گیرند (آراسته، ۱۳۸۲) و این برنامه‌های درسی در توفیق یا شکست دانشگاه‌ها نقش تعیین‌کننده‌ای ایفا می‌کنند (فتحی و اجارگاه و شفیعی، ۱۳۸۶) چنانچه فرآیندهای برنامه‌ریزی درسی در حیطه آموزش عالی توسعه نیافته و بهبود پیدا نکند، آموزش عالی در معرض اتلاف منابع مادی و انسانی، تعویق اهداف توسعه و ناتوانی در پاسخگویی به انتظارات ذینفعان خواهد بود.

در تمرکززدایی یا یک محیط غیرمتمرکز، نهادها هنوز همان ساختار خاص قبل را دارند، اما با محدودیت‌های کمتری در فعالیت‌های خود روبرو هستند؛ و به افراد در سطح محلی اختیارات بیشتری برای تصمیم‌گیری داده می‌شود. می‌تواند به معنای دادن اختیار تصمیم‌گیری به افرادی خارج از یک ساختار خاص باشد (ستیولر، پترسون و رایشاو^۲، ۲۰۱۰). در یک نظام غیرمتمرکز، سازمان یا دفتر مرکزی «مسئول توسعه سیاست کلی، برنامه‌ریزی اصلی، هزینه‌های سرمایه‌ای بزرگ، کنترل مالی و ارزیابی موفقیت هر فرد را در تحقق اهداف خود دارد» (لارسون^۳، ۲۰۰۳).

در یک جهت‌گیری ذینفعان آموزش عالی به دانشجویان، کارفرمایان، حکومت‌های ایالتی، محلی، نهادهای حکومتی و جامعه تقسیم شده است (لویل^۴، ۲۰۰۶). در

1. Dumas, A, & Hanchans, S.
2. Steuerle, C. E., Peterson, G. E., & Reischauer, R. D.

3. Larson, T. E.
4. Leveille, D. E.

تقسیم‌بندی دیگر، ذینفعان آموزش عالی شامل جامعه، ایالت، کارفرمایان، اعضای هیئت‌علمی و دانشجویان دانسته شده است (سلمی^۱، ۲۰۰۷). میزان مشارکت ذینفعان در برنامه‌ریزی درسی را می‌توان به‌صورت یک پیوستار در نظر گرفت، به این معنا که در یک سوی پیوستار تصمیم‌گیرنده اصلی و نهایی متخصصان هستند و در سوی دیگر پیوستار کوشش می‌شود تا مشارکت حداکثری ذینفعان در برنامه تأمین شود (راجرز و همکاران^۲، ۲۰۰۲). افرادی که از برنامه‌ریزی درسی مشارکتی یا برنامه‌ریزی تعاملی (کاتز و سیالی^۳، ۲۰۰۸) حمایت می‌کند برای آن نتایجی همچون افزایش تعهد ذینفعان به برنامه‌های درسی گنجانیدن تجربه‌های آنان در برنامه‌ها و تقویت ارتباط و تناسب برنامه‌ها مترصدند (تمو و کاسلو^۴، ۲۰۰۳).

برنامه‌ریزی درسی در آموزش عالی ایران تا سال ۱۳۵۷ با الگوبرداری از برنامه‌های درسی دانشگاه‌های فرانسوی انجام می‌شد. در نظام دانشگاهی پیش از انقلاب اسلامی اگرچه دانشگاه‌ها در زمینه برنامه‌ریزی‌ها از استقلال نسبی برخوردار بودند، اما هیچ‌گاه برنامه‌ریزی درسی به‌صورت دانش سازمان‌یافته موردتوجه مدیران دانشگاهی نبوده است (رحمان‌سرشت، ۱۳۷۷ نقل از نوروززاده و همکاران، ۱۳۸۵). تا اینکه در سال ۱۳۵۹ ستاد انقلاب فرهنگی به‌منظور تعیین جهت‌گیری‌های برنامه‌ریزی آموزشی و درسی تشکیل گردید و سرانجام شورای عالی انقلاب فرهنگی تشکیل شورای عالی برنامه‌ریزی را تصویب کرد، با تشکیل شورای عالی برنامه‌ریزی، سیاست برنامه‌ریزی متمرکز در کشور به اجرا درآمد (زین‌الدینی میمند، ۱۳۸۴).

پس از دوران رشد و گسترش کمی (از سال ۱۳۵۷ تا ۱۳۷۲)، دغدغه کیفیت در دستور کار قرار گرفت و اقدامات قانونی مشخصی برای کمک به جریان بهسازی، نوسازی و نیز تدوین برنامه‌های درسی جدید توسط وزارت علوم، تحقیقات و فناوری صورت گرفت (فتحی و اجارگاه و همکاران، ۱۳۹۰) و بدین ترتیب در الگوی برنامه‌ریزی متمرکز تجدیدنظر به وجود آمد و در تاریخ ۱۳۷۹/۰۲/۱۰ آئین‌نامه و‌گذاری اختیارات برنامه‌ریزی درسی به دانشگاه‌ها، به‌منظور حرکت در جهت تمرکززدایی، توسعه و نهادینه کردن مشارکت دانشگاه‌ها در مدیریت و برنامه‌ریزی آموزش عالی؛ مورد تصویب وزیر علوم،

1. Salmi, J.
2. Rogers, A., Taylor, P., & Lindley, W.

3. Kutz, M., & Scialli, J.
4. Temu, A., & Kasalo, W.

تحقیقات و فناوری قرار گرفت و اختیارات برنامه‌ریزی درسی به دانشگاه‌های وابسته به وزارت علوم واگذار شد.

سیاست کاهش تمرکز از فرایند برنامه درسی و تفویض اختیار به دانشگاه‌ها به معنای به رسمیت شناختن هویت تخصصی و حرفه‌ای دانشگاهیان و ظرفیت‌های بالفعل (بالقوه) آنان است (مهرمحمدی، ۱۳۸۷).

در راستای تمرکززدایی از فرایند برنامه درسی و تفویض اختیار به دانشگاه‌ها باوجود اینکه واگذاری اختیارات برنامه درسی به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، منشأ تحرکات مثبت و مبارکی در محیط آموزش عالی کشور شده است؛ برخوردار نبودن از بصیرت‌ها و دستاوردهای نظری، دامنه این آثار را بسیار محدودتر از آنچه متصور بود، کرده است (مهرمحمدی، ۱۳۸۷) و متأسفانه به علت رغبت پایین، تغییر زیادی در برنامه‌ها اتفاق نمی‌افتد و به‌ندرت برنامه‌ها نوسازی می‌شوند (مؤمنی مهموئی و فتحی واجارگاه، ۱۳۸۵). برخی پژوهش‌ها حاکی از آن است که آئین‌نامه بازنگری برنامه درسی دانشگاه‌های کشور در عمل موردپذیرش قرار نگرفته (خسروی و همکاران، ۱۳۹۲) و عدم انسجام بین مواد آیین‌نامه، عدم انطباق این مواد با اهداف، سیاست‌ها و راهکارهای اجرایی مندرج در آیین‌نامه، واگذاری اختیارات برنامه درسی در حد متوسط به دانشگاه‌ها و کلی‌گویی در بعضی از قسمت‌های متن آیین‌نامه وجود دارد (نیلی، ۱۳۸۸) و در کل تغییر در برنامه‌های درسی آموزش عالی دارای پیشرفت چشمگیری نبوده، برنامه‌های درسی دانشگاه‌های زیر نظر وزارت علوم، تحقیقات و فناوری تغییرات چندانی نیافته و موضوع کیفیت آموزش عالی به‌شدت موردانتقاد است (مهرمحمدی و محمودی، ۱۳۹۱). پژوهش‌های متعددی در این حوزه به‌صورت مستقیم و غیرمستقیم در خارج کشور اجرا شده است برای مثال کیرک‌گوز^۱ (۲۰۰۹)، بریگز^۲ (۲۰۰۷)، پیتز ولف^۳ (۲۰۰۷)، (۲۰۰۶)، استارک، بریگز و رولاند پاپلاوسکی^۴ (۲۰۰۲)، هیلتون^۵ (۲۰۰۰)، مازولی^۶ (۲۰۰۰)، راندی لی سوئینگ^۷ (۱۹۹۸) و کرن^۸ (۱۹۹۴)، همچنین مطالعات داخل کشور به‌طور مستقیم از قبیل اقدسی (۱۳۸۱)، ایمانی طلب آزاد (۱۳۸۲)، مؤمنی و فتحی (۱۳۸۵)،

1. Kirkgöz, Y.
2. Briggs, C. L.
3. Wolf, P.
4. Fraser, S. P.
5. Stark, J. S., Briggs, C. L., & Rowland-Poplawski, J.

6. Helton, P. S.
7. Mazzoli, J. A.
8. Randy, L. S.
9. Kern, A. T.

عارفی (۱۳۸۳)، آزادمنش (۱۳۸۴)، نوروززاده (۱۳۸۶) و به‌طور غیرمستقیم مانند خلیلی و همکاران (۱۳۹۷) و قاسمی، اعتماد اهری و مکی آل آقا (۱۳۹۸) در اکثر موارد نشان داده‌اند کم و کیف اجرای آیین‌نامه و‌اگذارای اختیارات برنامه‌ریزی درسی به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی دارای هیئت ممیزه نشان می‌دهد که نحوه اجرای آن از وضعیت مطلوبی برخوردار نیست.

لذا محوریت اصلی پژوهش حاضر را، آسیب‌شناسی آیین‌نامه و‌اگذارای اختیارات برنامه‌ریزی درسی به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی تشکیل می‌دهد، بنابراین می‌توان گفت مسئله اصلی پژوهش حاضر این است که وضعیت آیین‌نامه و‌اگذارای اختیارات برنامه‌ریزی درسی به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی چگونه است؟

لذا در پژوهش حاضر به بررسی سؤالات زیر خواهیم پرداخت:

- وضعیت مشکلات آیین‌نامه و‌اگذارای اختیارات برنامه‌ریزی درسی دانشگاه‌ها از نظر اعضای هیئت‌علمی گروه علوم تربیتی دانشکده‌های علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه‌های دولتی کشور چگونه است؟

- اولویت‌بندی مشکلات آیین‌نامه و‌اگذارای اختیارات برنامه‌ریزی درسی دانشگاه‌ها از نظر اعضای هیئت‌علمی گروه علوم تربیتی دانشکده‌های علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه‌های دولتی کشور چگونه است؟

روش

پژوهش حاضر با توجه به هدف از نوع مطالعات کاربردی و ازلحاظ شیوه جمع‌آوری داده‌ها و تحلیل آن‌ها، روش پژوهش توصیفی و از نوع پیمایشی مقطعی است. جامعه پژوهش عبارت است از کلیه اعضای هیئت‌علمی دانشگاه‌های دولتی ج.ا.ا. مشغول به فعالیت در گروه علوم تربیتی، لذا جهت انتخاب اعضای نمونه از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای استفاده شد. با عنایت به در نظر گرفتن کل اعضای هیئت‌علمی در مراحل حجم نمونه ۸۱ نفر برآورد گردید.

جدول ۱. شرح نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای

تعداد	خوشه ۱		
	مناطق جغرافیایی	دانشگاه	خوشه ۲
۱۱	شمال	مازندران	خوشه ۳
۲۲	مرکز	تهران	گروه آموزشی
			علوم تربیتی
			علوم تربیتی

تعداد	خوشه ۱		
	مناطق جغرافیایی	دانشگاه	خوشه ۲
۳	غرب	تبریز	خوشه ۳
۴	شرق	فردوسی مشهد	علوم تربیتی
۵	جنوب	شیراز	علوم تربیتی
۶	۵ خوشه	۵ دانشگاه	۵ گروه
۸۱			

جهت گردآوری داده‌ها از پرسشنامه محقق‌ساخته که توسط محقق و بر اساس مطالعات نظری و تجربی صورت گرفته تدوین شده است و مراحل استانداردسازی آن به‌عنوان یک ابزار مناسب و کارآمد در مطالعات تربیتی صورت گرفته است، استفاده شد. لذا از پرسشنامه محقق‌ساخته ۶۳ سؤالی در قالب دو بعد اصلی و دوازده بعد فرعی در طیف لیکرت پنج‌درجه‌ای استفاده شد. جهت تعیین پایایی از روش آلفای کرونباخ استفاده شد، مقدار پایایی ابزار برابر با ۰/۹۲ بود. جهت تعیین روایی از روش روایی محتوا استفاده شد. جهت تعیین روایی محتوا، از تکنیک نسبت روایی محتوا^۱ پیشنهادشده توسط لائوشه^۲ (۱۹۷۵) نقل از شولتز، ویتنی و زیکر^۳ (۲۰۱۴) استفاده شد. نسبت روایی محتوا کل ابزار برابر با ۰/۷۱ گزارش شد.

جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از شاخص‌های توصیف آماری میانگین، انحراف معیار استفاده شد. در آزمون سؤالات از تکنیک‌های آماری تی تک نمونه‌ای و رتبه‌بندی فریدمن استفاده گردید.

یافته‌ها

سؤال اول: وضعیت مشکلات آئین‌نامه و گذاری اختیارات برنامه‌ریزی درسی دانشگاه‌ها از نظر اعضای هیئت‌علمی گروه علوم تربیتی دانشکده‌های علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه‌های دولتی کشور چگونه است؟

جدول ۲. شاخص‌های توصیفی کل آئین‌نامه و دو بعد اصلی

متغیر	فراوانی	میانگین	انحراف استاندارد	خطای استاندارد میانگین
کل آئین‌نامه	۸۱	۳/۲۰	۰/۹۲۷	۰/۱۰۳
بعد اصلی محتوایی	۸۱	۳/۵۰	۰/۴۵۹	۰/۰۵۱
بعد اصلی اجرایی	۸۱	۲/۹۱	۰/۵۴۷	۰/۰۶۰

1. Content Validity Ratio (CVR)

2. Lowshe

3. Shultz, K. S., Whitney, D. J. & Zickar, M. J.

جدول ۳. آزمون تی تک نمونه‌ای کل آیین‌نامه و دو بعد اصلی

متغیر	T	df	تفاوت میانگین‌ها	معناداری
کل آیین‌نامه	۱/۹۴	۸۰	۰/۲۰	۰/۰۷۳
بعد اصلی محتوایی	۹/۸۰	۸۰	۰/۵۰	۰/۰۲۱
بعد اصلی اجرایی	-۱/۵۰	۸۰	-۰/۰۹	۰/۱۱۳

جدول ۴. شاخص‌های توصیفی ابعاد فرعی بعد محتوایی آیین‌نامه

فراوانی	میانگین	انحراف استاندارد	خطای استاندارد میانگین
۸۱	۳/۹۳	۰/۴۸۷	۰/۰۵۵
۸۱	۴/۰۲	۰/۴۸۸	۰/۰۵۴
۸۱	۳/۸۹	۰/۴۰۲	۰/۰۴۴
۸۱	۳/۰۵	۰/۷۴۳	۰/۰۸۲
۸۱	۳/۰۴	۰/۶۶۵	۰/۰۷۳
۸۱	۳/۰۷	۰/۸۰۹	۰/۰۸۹

جدول ۵. آزمون تی تک نمونه‌ای ابعاد فرعی بعد محتوایی آیین‌نامه

متغیر	T	df	تفاوت میانگین‌ها	معناداری
فرهنگ	۱۶/۹۰	۸۰	۰/۹۳	۰/۰۰۰
اهداف مشخص سازمانی	۱۸/۸۸	۸۰	۱/۰۲	۰/۰۰۰
برنامه استراتژیک	۲۰/۲۲	۸۰	۰/۸۹	۰/۰۰۰
تکنولوژی	۰/۶۰۹	۸۰	۰/۰۵	۰/۱۴۹
نیازسنجی	۰/۵۴۷	۸۰	۰/۰۴	۰/۱۵۸
الگوی فرآیند تدوین	۰/۷۸۶	۸۰	۰/۰۷	۰/۱۲۳

جدول ۶. شاخص‌های توصیفی ابعاد فرعی بعد اجرایی آیین‌نامه

فراوانی	میانگین	انحراف استاندارد	خطای استاندارد میانگین
۸۱	۳/۰۸	۰/۸۲۹	۰/۰۹۲
۸۱	۲/۰۸	۰/۵۳۴	۰/۰۵۹
۸۱	۲/۲۳	۰/۴۲۱	۰/۰۴۶
۸۱	۳/۸۳	۰/۵۵۱	۰/۰۶۱
۸۱	۲/۲۹	۰/۴۳۱	۰/۰۴۷
۸۱	۳/۹۹	۰/۵۲۴	۰/۰۵۸

جدول ۷. آزمون تی تک نمونه‌ای ابعاد فرعی بعد اجرایی آیین‌نامه

معناداری	تفاوت میانگین‌ها	df	T	
۰/۱۰۹	۰/۰۸	۸۰	۰/۸۶۹	ساختار و تشکیلات
۰/۰۰۰	-۰/۹۲	۸۰	-۱۵/۵۹	منابع مالی
۰/۰۰۰	-۰/۷۷	۸۰	-۱۶/۷۳	نیروی متخصص
۰/۰۰۰	۰/۸۳	۸۰	۱۳/۶۰	حمایت مدیریتی
۰/۰۰۰	-۰/۷۱	۸۰	-۱۵/۱۲	بوروکراسی
۰/۰۰۰	۰/۹۹	۸۰	۱۷/۰۶	شفافیت آیین‌نامه

سؤال دوم: اولویت‌بندی مشکلات آیین‌نامه واگذاری اختیارات برنامه‌ریزی درسی دانشگاه‌ها از نظر اعضای هیئت علمی گروه علوم تربیتی دانشکده‌های علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه‌های دولتی کشور چگونه است؟

جدول ۸. آزمون رتبه‌بندی فریدمن جهت اولویت‌بندی وضعیت ابعاد اصلی آیین‌نامه

متغیر	میانگین رتبه	رتبه	خی دو	df	معناداری
بعد محتوایی	۳/۵۰	۱	۲۸۷/۱۴	۱	۰/۰۰۰
بعد اجرایی	۲/۹۱	۲			

جدول ۹. آزمون رتبه‌بندی فریدمن ابعاد فرعی آیین‌نامه

میانگین رتبه	رتبه	خی دو	df	معناداری
فرهنگ	۳/۴۸	۳	۱۴۰۹/۵۸	۰/۰۰۰
اهداف سازمانی	۳/۵۹	۱		
برنامه استراتژیک	۳/۴۲	۴		
تکنولوژی	۲/۷۲	۸		
نیازسنجی	۲/۶۶	۹		
الگوی فرآیند تدوین	۲/۷۸	۷		
ساختار و تشکیلات	۲/۸۱	۶		
منابع مالی	۲/۰۳	۱۲		
نیروی متخصص	۲/۱۴	۱۱		
حمایت مدیریتی	۳/۳۹	۵		
بوروکراسی	۲/۱۶	۱۰		
شفافیت آیین‌نامه	۳/۵۱	۲		

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر، آسیب‌شناسی آیین‌نامه و‌ا‌گذاری اختیارات برنامه‌ریزی درسی به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی بود. نتایج پژوهش حاضر در باب وضعیت آیین‌نامه و‌ا‌گذاری اختیارات برنامه‌ریزی درسی به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی بیانگر وضعیت مطلوب کل آیین‌نامه، وضعیت بسیار مطلوب بعد محتوایی و وضعیت مطلوب بعد اجرایی است. نتایج پژوهش حاضر با نتایج مطالعات اقدسی (۱۳۸۱)؛ ایمانی طلب آزاد (۱۳۸۲)؛ مؤمنی و فتحی (۱۳۸۵)؛ عارفی (۱۳۸۳)؛ آزادمنش (۱۳۸۴) و نوروززاده (۱۳۸۶) نشان داده‌اند کم و کیف اجرای آیین‌نامه و‌ا‌گذاری اختیارات برنامه‌ریزی درسی به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی دارای هیئت ممیزه که نحوه اجرای آن از وضعیت مطلوبی برخوردار نیست، همسو نیست. دلیل این عدم همسویی عبارت است از: توسعه بیشتر تمرکززدایی در نظام آموزشی، استقلال دانشگاه‌ها و نیازهای جامعه.

نتایج پژوهش حاضر بیانگر آن است که آیین‌نامه و‌ا‌گذاری اختیارات برنامه‌ریزی درسی به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی در ابعاد فرعی برنامه استراتژیک، اهداف مشخص، سازمانی فرهنگ، شفافیت آیین‌نامه، حمایت مدیریتی دارای وضعیت بسیار مطلوب و در ابعاد فرعی فرآیند تدوین الگو، نیازسنجی، تکنولوژی و ساختار و تشکیلات دارای وضعیت مطلوب و در ابعاد فرعی نیروی متخصص، منابع مالی و بوروکراسی دارای وضعیت نامطلوب است. جهت مقایسه نتایج پژوهش حاضر در باب وضعیت بسیار مطلوب و مطلوب ابعاد فرعی برنامه استراتژیک، اهداف مشخص، سازمانی فرهنگ، شفافیت آیین‌نامه، حمایت مدیریتی، فرآیند تدوین الگو، نیازسنجی، تکنولوژی و ساختار و تشکیلات در بررسی مطالعات انجام‌شده، موردی جهت مقایسه یافت نشد؛ اما دلایل وضعیت ابعاد فرعی مذکور به صورت بسیار مطلوب و بسیار مطلوب عبارت‌اند از: توجه به رشد دانش و تحولات جهانی، مشارکت فراگیر دانشگاهیان در فرآیند برنامه‌ریزی درسی، ارتباط محتوای رشته‌ها با نیازهای مخاطبان، توجه به مهارت‌های کارآفرینی و ارائه مهارت‌های تخصصی کافی. نتایج پژوهش حاضر در باب وضعیت نامطلوب ابعاد فرعی نیروی متخصص، منابع مالی و بوروکراسی با نتایج مطالعات نوروززاده، ۱۳۸۶؛ مؤمنی و فتحی، ۱۳۸۵ و ایمانی طلب آزاد، ۱۳۸۲ که بیان کرده‌اند فقدان دانش برنامه درسی در میان اعضای هیئت‌علمی، عوامل ساختاری، عوامل مالی و انگیزشی و نیز فقدان الگوی مناسب و راهنما در فرآیند اصلاح و بازنگری برنامه‌های درسی از مسائل عمده به

شمار می‌روند، همسو و هم‌جهت است. دلایل وضعیت نامطلوب ابعاد فوق عبارت‌اند از: عدم توجه به منابع اجرایی، عدم حمایت مالی کامل و جامع، عدم دانش تخصصی برنامه‌ریزی درسی در همه اعضای هیئت‌علمی، عدم وجود ساختار تشکیلاتی مستقل و هماهنگ در دانشگاه‌ها. در نهایت راهکارهای زیر به مسئولین جهت حفظ وضعیت مطلوب و ارتقای موارد ضعف آیین‌نامه واگذاری اختیارات برنامه‌ریزی درسی به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی پیشنهاد می‌گردد:

- پیشنهاد می‌شود نسبت به تأسیس یک ساختار تشکیلاتی مستقل و منسجم در قالب سطوح سه‌گانه شورای برنامه‌ریزی درسی گروه‌های آموزشی، شورای برنامه‌ریزی درسی دانشکده‌ها و شورای برنامه‌ریزی درسی دانشگاه‌ها اقدام گردد.
- پیشنهاد می‌شود به غنی‌سازی و بازنگری آیین‌نامه به‌صورت دوره‌ای با توجه به سطوح چندگانه برنامه‌ریزی درسی در دانشگاه اقدام گردد.
- پیشنهاد می‌شود به‌منظور شناسایی نقاط قوت و ضعف آیین‌نامه، به بررسی‌های وضعیت‌سنجی یا آسیب‌شناسی مدون و مستمر در باب آیین‌نامه اقدام گردد.
- با توجه به وضعیت نامطلوب عنصر منابع مالی، پیشنهاد می‌گردد نسبت به تأمین منابع مالی در قالب یک ردیف از بودجه دانشگاهی به‌صورت مدون و مستمر و با تأکید بر اهمیت و نقش برنامه‌ریزی درسی دانشگاهی به‌عنوان اهرمی مؤثر در عملکرد دانشگاه اقدام گردد.
- با توجه به وضعیت نامطلوب عنصر نیروی انسانی متخصص، پیشنهاد می‌گردد نسبت به دانش‌افزایی برنامه‌ریزی درسی در اعضای هیئت‌علمی دانشگاه‌های در همه رشته‌ها جهت رفع این مسئله به‌صورت کارآمد و مفید در قالب دوره‌های آموزشی پیش و ضمن خدمت اقدام گردد.
- با توجه به نقش و اهمیت مشارکت‌کنندگان در برنامه‌ریزی درسی دانشگاهی با کاربست برنامه‌ریزی درسی مشارکتی با حضور عناصر آموزشی، عناصر تخصصی، عناصر بازار کار و عناصر فراگیران نسبت به طراحی و تدوین برنامه‌ریزی درسی دانشگاهی اقدام گردد.

پیشنهادها برای پژوهش‌های آتی از قرار زیر است:

- ۱) آسیب‌شناسی آیین‌نامه واگذاری اختیارات برنامه‌ریزی درسی به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی (۱۳۹۵) در دانشگاه‌ها و گروه‌های آموزشی دیگر. ۲) شناسایی عوامل مؤثر بر موفقیت یا شکست آیین‌نامه واگذاری اختیارات برنامه‌ریزی درسی به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی. ۳) طراحی و اعتبار‌سنجی الگوی عملیاتی واگذاری اختیارات برنامه‌ریزی درسی به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی.

از جمله محدودیت‌های پژوهش می‌توان به عدم تعمیم‌پذیری نتایج به خارج از جامعه پژوهش؛ استفاده از رویکرد پژوهش کمی؛ ابزار پژوهش که پرسشنامه بود و همچنین شیوه تحلیل کمی اطلاعات پژوهش اشاره کرد.

سیاسگزاری

از تمامی اساتید و مسئولان دانشگاهی که در انجام پژوهش حاضر ما را یاری دادند و زمینه همکاری و هماهنگی را برای کادر پژوهش فراهم کردند، سپاسگزاریم.

منابع

- احمدزاده، ن. (۱۳۸۴). بررسی میزان توجه برنامه درسی دوره کارشناسی رشته علوم تربیتی به پرورش مهارت‌های کارآفرینی از دیدگاه فارغ‌التحصیلان دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه شهید بهشتی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه شهید بهشتی.
- اقدسی، م. (۱۳۸۱). بررسی راهکارهای مشارکت اعضای هیئت‌علمی دانشکده‌های علوم تربیتی دانشگاه‌های دولتی شهر تهران در برنامه‌ریزی آموزشی و درسی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشکده‌ی علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه علامه طباطبائی.
- ایمانی طالب آزاد، ل. (۱۳۸۲). بررسی چگونگی اجرای آیین‌نامه و‌اگذارای اختیارات برنامه‌ریزی درسی به دانشگاه‌ها در ده دانشگاه تهران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. رشته مدیریت آموزشی دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه شهید بهشتی.
- آراسته، ح. (۱۳۸۲). نقش آموزش عالی در چشم‌انداز توسعه ایران ۱۴۰۴. فصلنامه سیاست علمی و پژوهشی رهیافت، ۱۳(۳۱)، ۳۳-۴۲.
- آزادمنش، ن. (۱۳۸۴). امکان‌سنجی کاربرد و فناوری نوین اطلاعات و ارتباطات (ICT) در برنامه‌ریزی درسی آموزش عالی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. رشته برنامه‌ریزی درسی دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه شهید بهشتی.
- بهادر، ح.، سلطانی عربشاهی، س.، سلمان زاده، ح.، بیابانگردی، ز.، یادآور نیک‌روش، م. و شکرابی، ر. (۱۳۸۵). بازنگری برنامه‌های درسی، مرکز مطالعات و توسعه آموزش دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران: تحفه.
- خسروی، ک.، فتحی واجارگاه، ک.، ملکی، ح. و نوروز، د. (۱۳۹۲). واکاوی پذیرش نوآوری‌های برنامه درسی در نظام آموزش عالی (مورد مطالعه: آیین‌نامه بازنگری برنامه درسی دانشگاه‌های ایران). فصلنامه روان‌شناسی تربیتی، ۹(۲۷)، ۱۳۶-۱۶۸.

- خلیلی، ا.، خورسندی طاسکوه، ع.، غیائی ندوشن، س. و آراسته، ح. (۱۳۹۷). چگونگی کاربست قدرت در استقلال دانشگاهی در نظام آموزش عالی ایران: یک تحلیل گفتمان انتقادی. نشریه پژوهش در نظام‌های آموزشی، ۱۲(۴۳)، ۷-۲۴.
- دیاموند، ر. ام. (۲۰۰۵). برنامه‌ریزی درسی و تدوین طرح درس در آموزش عالی، ترجمه کورش فتحی‌واجارگاه. (۱۳۸۵). تهران: کورش.
- زین‌الدینی میمند، ز. (۱۳۸۴). نقش اعضای هیئت علمی دانشگاه شهید باهنر کرمان در تولید برنامه درسی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه شهید باهنر کرمان.
- زین‌الدینی میمند، ز.، موسی‌پور، ن. و جوادی، ی. (۱۳۸۷). آمادگی اعضای هیئت علمی برای پذیرش برنامه‌ریزی درسی غیرمتمرکز در آموزش عالی ایران، مندرج در: نعمت‌اله موسی‌پور. (پدیدآورنده). تمرکز و عدم تمرکز در فرآیند برنامه‌ریزی درسی، تهران: پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش.
- شورای عالی برنامه‌ریزی. (۱۳۷۹). آیین‌نامه و آگهی اختیارات برنامه‌ریزی درسی به دانشگاه‌ها. تهران: وزارت علوم، تحقیقات و فناوری.
- صالحی عمران، ا. و یغموری، س. (۱۳۸۹). بررسی مهارت‌های اشتغال‌زای بازار کار با توجه به اقتصاد جهانی در برنامه‌های درسی آموزش عالی. فصلنامه مطالعات برنامه درسی، ۴(۱۶)، ۱۶۵-۱۹۸.
- عارفی، م. (۱۳۸۳). بررسی برنامه‌های درسی رشته علوم تربیتی (گرایش مدیریت آموزشی) آموزش عالی ایران و ارائه راهکارهایی برای بهبود آن. رساله دکترای تخصصی دانشگاه تربیت مدرس عارفی، م. (۱۳۸۴). برنامه‌ریزی درسی در آموزش عالی. تهران: دانشگاه شهید بهشتی.
- عبدی، ع. (۱۳۸۴). ارزیابی کیفیت برنامه درسی رشته برنامه‌ریزی درسی در مقطع کارشناسی ارشد. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. رشته برنامه‌ریزی درسی دانشکده علوم تربیتی دانشگاه علامه طباطبائی.
- فتحی‌واجارگاه، ک.، جمالی تازه‌کند، م.، زمانی منش، ح. و یوزباشی، ع. (۱۳۹۰). موانع تغییر در برنامه‌های درسی دانشگاهی از دید اعضای هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی و علوم پزشکی شهید بهشتی. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، ۱۱(۷)، ۷۶۷-۷۷۸.
- فتحی‌واجارگاه، ک. و شفیع، ن. (۱۳۸۶). ارزیابی کیفیت برنامه درسی دانشگاهی: مورد برنامه درسی آموزش بزرگسالان. فصلنامه مطالعات برنامه درسی، ۲(۵)، ۱-۲۶.
- قاسمی، ک.، اعتماد اهری، ع. و مکی آل آقا، ب. (۱۳۹۸). طراحی برنامه درسی با رویکرد جهانی‌شدن و حفظ هویت فرهنگی و اعتبارسنجی آن از دیدگاه متخصصان. نشریه پژوهش در نظام‌های آموزشی، ۱۳(۴۷)، ۷۷-۹۵.

- ملا محمدی، آ. (۱۳۷۹). *ارزیابی کیفیت برنامه درسی رشته برنامه‌ریزی آموزشی در مقطع کارشناسی ارشد*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه تهران.
- مهر محمدی، م. (۱۳۸۷). *تحلیلی بر سیاست کاهش تمرکز از برنامه‌ریزی درسی در آموزش عالی ایران: ضرورت‌ها و فرصت‌ها*. *مجله آموزش عالی*، ۱ (۳)، ۱-۱۹.
- مهرمحمدی، م. (۱۳۸۳). *برنامه درسی، مندرج در: علی محمد کاردان (پدیدآورنده). علوم تربیتی: ماهیت و قلمرو آن، تهران: سمت*.
- مهرمحمدی، م. (۱۳۸۷). *بازشناسی حدود و ثغور موضوعی برنامه درسی به‌عنوان یک حوزه معرفتی، مندرج در: محمود مهرمحمدی و همکاران. برنامه درسی: نظرها، رویکردها و چشم‌اندازها، تهران: سمت و آستان قدس رضوی*.
- مهرمحمدی، م. و محمودی، ف. (۱۳۹۱). *وارونگی: رویکردی نوین به طراحی برنامه‌ای درسی معطوف به تربیت حرفه‌ای (با تأکید بر علوم تربیتی)*. *دو فصلنامه مطالعات برنامه درسی آموزش عالی*، ۳ (۶)، ۱۴۱-۱۷۷.
- مؤمنی مهمویی، ح. (۱۳۸۳). *بررسی نقش عوامل مؤثر بر مشارکت اعضای هیئت‌علمی دانشگاه‌های شهید بهشتی و علوم پزشکی شهید بهشتی در برنامه‌ریزی درسی*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه شهید بهشتی.
- مؤمنی مهمویی، ح. (۱۳۸۸). *بهسازی برنامه درسی آموزش عالی: گامی در جهت پرورش دانش‌آموختگان خلاق*. *مجله راهبردهای آموزش*، ۲ (۳)، ۱۲۱-۱۲۶.
- مؤمنی مهمویی، ح. و فتحی و اجارگاه، ک. (۱۳۸۵). *چالش‌های ناظر بر طراحی و تولید برنامه درسی با رویکرد کاهش تمرکز، مندرج در: نعمت‌اله موسی‌پور. (پدیدآورنده). تمرکز و عدم تمرکز در فرایند برنامه‌ریزی درسی*. تهران: انجمن مطالعات برنامه درسی.
- مؤمنی مهمویی، ح. و فتحی و اجارگاه، ک. (۱۳۸۷). *بررسی نقش عوامل مؤثر بر مشارکت اعضای هیئت‌علمی در برنامه‌ریزی درسی آموزش عالی: گامی در جهت تمرکززدایی، مندرج در: نعمت‌اله موسی‌پور. (پدیدآورنده). تمرکز و عدم تمرکز در فرایند برنامه‌ریزی درسی*. تهران: پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش.
- نصراصفهانی، ا.، اعتمادی‌زاده، ه. و نیلی، م. (۱۳۸۶). *رویکردهای نظری و عملی تدوین برنامه‌های درسی در آموزش عالی*. تهران: سمت.
- نوروز زاده، ر. (۱۳۸۶). *طراحی و اعتباربخشی الگوی برنامه‌ریزی درسی آموزش عالی*. رساله دکتری دانشگاه تربیت‌معلم.

نوروززاده، ر. و محمودی، ر. (۱۳۸۵). واگذاری اختیارات برنامه‌ریزی درسی به دانشگاه‌ها گامی در جهت تمرکززدایی، چکیده مقالات پنجمین همایش انجمن مطالعات برنامه‌ریزی درسی ایران. تهران: انجمن مطالعات برنامه درسی ایران.

نوروززاده، ر.، محمودی، ر.، فتحی واجارگاه، ک. و نوه ابراهیم، ع. (۱۳۸۵). وضعیت سهم مشارکت دانشگاه‌ها در بازنگری برنامه‌های درسی مصوب شورای عالی برنامه‌ریزی. فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی، ۱۲ (۴۲)، ۷۱-۹۳.

نوروززاده، ر.، محمودی، ر.، فتحی واجارگاه، ک. و نوه ابراهیم، ع. (۱۳۸۷). تفویض اختیارات برنامه‌ریزی درسی به دانشگاه‌ها، گامی در جهت تمرکززدایی برنامه‌ریزی درسی در نظام آموزش عالی کشور، مندرج در: نعمت‌اله موسی‌پور. (پدیدآورنده). تمرکز و عدم تمرکز در فرآیند برنامه‌ریزی درسی، تهران: پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش.

ورنر زد، ه. و لوک ای، و. (۲۰۰۱). چالش‌های فراروی آموزش عالی در هزاره سوم. ترجمه گروهی به اهتمام رضا یوسفیان املشی. (۱۳۸۱). تهران: دانشگاه جامع امام حسین (ع).

وزیری، م. (۱۳۷۸). نظام برنامه‌ریزی درسی در آموزش عالی ایران «ویژگی‌ها و جهت‌گیری‌ها». رساله دکتری برنامه‌ریزی درسی دانشگاه تربیت مدرس.

References

- Abdi, A. (2004). *Evaluating quality of curriculum in the field of educational planning in Master's Degree Course*. Master's Degree thesis in the field of educational planning in the Faculty of educational sciences, Allameh Tabatabaei University. [in Persian]
- Aghdasi, M. (2002). *Checking out participation approaches of members of the Science Committee in Faculties of Educational Sciences in Governmental universities of Tehran universities in the field of educational planning*. Master's Degree thesis, Faculty of Psychology & Educational Sciences of Allameh Tabatabaei University, Tehran. [in Persian]
- Ahmadzadeh, N. (2005). *Checking out the amount of curriculum attention of Bachelor's Degree programme in the field of Educational Sciences to develop entrepreneurial skills from the perspective of the graduates of Faculty of Psychology & Educational Sciences of Shahid Beheshti University*, Master's Degree thesis, Faculty of Psychology & Educational Sciences, Shahid Beheshti University. [in Persian]
- Arasteh, H. R. (2003). Role of higher education in perspective of Iran development 2025. *Rahyafat periodical of researching and scientific policy*, 13(31), 33-42. [in Persian]
- Arefi, M. (2004). *Checking out curriculums in the field of educational sciences (educational management), higher education of Iran and offering approaches for its improvement*. specialized doctorate thesis, Tehran, Tarbiat Modarres University of Tehran, Faculty of Human Sciences. [in Persian]
- Arefi, M. (2004). *Educational planning in higher education*. Tehran: Shahid Beheshti University. [in Persian]
- Azadmensh, N. (2005). *Feasibility of application and new information technology and communication (ICT) in curriculum of higher education*. Master's Degree thesis, Field of educational planning of University of Tehran, Faculty of Psychology & Educational Sciences, Shahid Beheshti University. [in Persian]

- Bahador, H., Soltani Arabshahi, S. K., Salamanzadeh, H., Biabangardi, Z., Nikraves, M., & Shekarabi, R. (2006). *Reviewing curriculums, studies center and education development of Medical University of Iran*. Tehran: Tohfeh Publication Institute. [in Persian]
- Briggs, C. L. (2007). Curriculum collaboration: A key to continuous program renewal. *The Journal of Higher Education*, 78(6), 676-711.
- Diamond, R. M., (2006). *Educational planning and compilation of the lesson plan in higher education*, translated by Fathi Vajargah, K. Koroush Publication Institute. [in Persian]
- Dumas, A, & Hanchans, S. (2010). How does job-training increase firm performance? The case of Morocco. *International Journal of manpower*, 31(5),585-598.
- Fathi Vajargah, K., & Shafiei, N. (2007). Evaluating quality of university curriculum, adult education curriculum. *curriculum studies periodical*, 2(5), 1-26. [in Persian]
- Fathi Vajargah, K., Jamali Tazehkand, M., Zamanimanesh, H., & Yuzbashi, A. (2011). Barriers of change in curriculums of universities in view of members of science committee of Shahid Beheshti University and Medical University of Shahid Behesht University. *Iranian magazine of education in Medical university*. 11(7), 767-778. [in Persian]
- Fraser, S. P. (2006). Shaping the university curriculum through partnerships and critical conversations. *International Journal for Academic Development*, 11(1), 5-17.
- Ghasemi, K., Etemad Ahari, A., & Maki Aleagha, B. (2019). Curriculum design with a globalization approach and preservation of cultural identity and validation of it from the perspective of specialists. *jiera*, 13(47), 77-95.
- Helton, P. S. (2000). *Factors that influence higher education faculty involvement in curriculum and instruction diversity initiatives: A study of involved faculty* (Doctoral dissertation, University of Virginia).
- Imani Talebi Azad, L. (2002). *Checking out quality of execution of the by-law for delegation of the authorities of educational planning to universities in ten universities in Tehran*. Shahid Beheshti University, Master's Degree thesis, Field of Educational Management. [in Persian]
- Kern, A. T. (1994). *Accelerated curriculum development in higher education under conditions of urgent need: A case study* (Doctoral dissertation). Texas Teach University.
- Khalili, E., Khorsandi, A., Ghiasi, S., & Arasteh, H. (2018). Understanding Power Practice in University Autonomy in Higher Education System of Iran: A Critical Discourse Analysis. *jiera*, 12(43), 7-24. [in Persian]
- Khosravi, M., Fathi Vajargah, K., Maleki, H., & Norouzi, D. (2013). Looking at accepting innovation of the curriculum in higher education system (Subject of Study: Reviewing by-laws about revising curriculums of universities of Iran). *Educational Psychology Periodical*, 9(27),136-168. [in Persian]
- Kırkgöz, Y. (2009). The challenge of developing and maintaining curriculum innovation at higher education. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 1(1), 73-78.
- Kutz, M., & Scialli, J. (2008). Four-corner model for curricular development in athletic training education. *Athletic Training Education Journal*, 3(1), 13-20.
- Larson, T. E. (2003). *Decentralization in US public higher education: A comparative case study of New Jersey, Illinois, and Arkansas* (Doctoral dissertation, University of Denver).
- Leveille, D. E. (2006). Accountability in higher education: A public agenda for trust and cultural change. Research & Occasional Paper Series. *Center for Studies in Higher Education*.

- Mazzoli, J. A., (2000). *Faculty Perceptions of Influence on the Curriculum in Higher Education*. Submitted in partial full filament of requirement for the Degree of Doctor of philosophy, University of South Carolina.
- Mehr Mohammadi, M. (2004). Curriculum, mentioned in: Kardan, A. (Creator). *Educational sciences: the nature and its realm*. Tehran: SAMT. [in Persian]
- Mehr Mohammadi, M. (2008). Recognizing subject limits and frontiers as an epistemic field, mentioned. in: Mehr Mohammadi, M., et al. *Curriculum: opinions, approaches and perspective*. Tehran: SAMT and Astan Ghods Razavi. [in Persian]
- Mehr Mohammadi, M. (2008). Analysis on policy of decreasing concentration from educational planning in higher education of Iran, necessities and opportunities. *higher education magazine*, 1(3),1-19. [in Persian]
- Mehr Mohammadi, M., & Mahmoodi, F. (2012). Inversion: a new attitude to the designing of curriculum, focused on professional education (with emphasis on educational sciences). *Curriculum studies journal of higher education*, 3(6),141-177. [in Persian]
- Minister of Sciences, Research and Technology. (1998). *Executive instruction for revising pattern of curriculum in the university's fields* [in Persian].
- Molla Mohammadi, A. (2000). *Evaluating quality of curriculum in the field of educational planning in Master's Degree Course*. Master's Degree thesis of the Faculty of Educational Sciences and Psychology, University of Tehran. [in Persian]
- Momeni Mehmouei, H. (2002). *Checking out the role of effective factors on participation of the members of Science Committee of Shahid Beheshti University and Shahid Beheshti Medical University in educational planning*. Master's Degree thesis, Faculty of Educational Science, Shahid Beheshti University, Tehran. [in Persian]
- Momeni Mehmouei, H. (2007). Improving curriculum of higher education, a step toward training creative graduates. *Educational Approaches Magazine*, 2(13),121-126. [in Persian]
- Momeni Mehmouei, H., & Fathi Vajargah, K. (2006). Supervising challenges on designing and producing curriculum with approach for decreasing concentration, mentioned in: Mousapoor, N. (Creator). *Concentration and decentralization in the process of educational planning*. Tehran: Educational Studies Research Institute [in Persian].
- Nasr Esfahani, A. R., Etemadzadeh, H., & Nili, M. R. (2005). *Theoretical and practical approaches in compilation of the curriculum in higher education, Esfahan, University of Esfahan*. Tehran: The Organization for the Study and Compilation of the Humanities Books of the Universities. [in Persian]
- Norouzzadeh, R. (2005) *Designing and accrediting to the curriculum pattern in higher education*. Unpublished doctorate thesis of Tarbiate Moalem University. [in Persian]
- Norouzzadeh, R., et al. (2004). *Delegating authorities for planning to the university, a step toward decentralization of the universities planning in higher education system*, Book of collection of essays of Association of educational planning studies (Forthcoming). [in Persian]
- Norouzzadeh, R., & Mahmoodi, R. (2004). *Delegating authorities for educational planning to the universities, a step toward decentralization*, Abstract of essays of 5th Conference of Educational Planning Studies Association of Iran, Tehran, Educational Planning Studies Association of Iran. [in Persian]
- Norouzzadeh, R., Mahmoodi, R., Fathi Vajargah, K., & Naveh Ebrahim, A. (2004). Status of universities participation in revising curriculums ratified by Planning

- Higher Council. *Researching and Planning in higher education periodical*, 12(42),71-93. [in Persian]
- Norouzzadeh, R., Mahmoodi, R., Fathi Vajargah, K., & Naveh Ebrahim, A. (2006). Delegating authorities for educational planning to the universities, a step toward decentralization of educational planning in State Higher Education System, mentioned in: Mousapoor, N. (Creator). *Concentration and decentralization in process of educational planning*. Tehran: Educational Studies Research Institute. [in Persian]
- Planning Higher Education (2000). *By-law for delegation of the authorities of educational planning to universities*. Tehran: Ministry of Sciences, Research and Technology [in Persian].
- Randy, L. S., (1998). Case Study of New Course Development in Higher Education. university of Georgia. Retirved: [http:// wwwlip.umi.com/ dessertation](http://wwwlip.umi.com/dessertation)
- Rogers, A., Taylor, P., & Lindley, W. (2002). *Participatory curriculum development in agricultural education: A training guide*. Rome: FAO
- Salehi Omran, E., & Yaghmoori, S. (2010). Checking out employment skills of the market, by virtue of world economy in educational planning of higher education. *curriculum studies periodical*, 4(16), 165-198. [in Persian]
- Salmi, J. (2007). Autonomy from the state vs responsiveness to markets. *Higher Education Policy*, 20(3), 223-242.
- Shultz, K. S., Whitney, D. J. & Zickar, M. J. (2014). *Measurement Theory in Action*. New York; London; Routledge.
- Stark, J. S., Briggs, C. L., & Rowland-Poplowski, J. (2002). Curriculum leadership roles of chairpersons in continuously planning departments. *Research in Higher Education*, 43(3), 329-356.
- Stark, J. S., Lowther, M. A., Sharp, S., & Arnold, G. L. (1997). Program-level curriculum planning: An exploration of faculty perspectives on two different campuses. *Research in Higher Education*, 38(1), 99-130.
- Steuerle, C. E., Peterson, G. E., & Reischauer, R. D. (Eds.). (2010). *Vouchers and the provision of public services*. Brookings Institution Press.
- Temu, A., & Kasalo, W. (2003). *Reviewing curricula-rational, process and outputs: ANAFE experience with the DACUM method in Africa*. Rome: FAO.
- Vaziri, M. (1997). *Educational Planning System in higher education of Iran, "Feature and Orientation"*. unpublished Doctorate thesis about educational planning, Faculty of Human Sciences, Tarbiate Modarres University, Tehran. [in Persian]
- Werner, Z, H., & Weber, L. A. (2000). *The challenge facing the higher education in third millennium*. Group translation, by the effort of Yousefian Amlashi, R., Tehran: Publication Office of Emam Hossein Jame University. [in Persian].
- Wolf, P. (2007). A model for facilitating curriculum development in higher education: A faculty-driven, data-informed, and educational developer-supported approach. *New Directions for Teaching and Learning*, 2007(112), 15-20.
- Zeinoddini Meimand, Z. (2005). *Role of members of science committee of Shahid Bahonar University of Kerman in producing curriculum*. Master's Degree thesis, Shahid Bahonar University of Kerman. [in Persian]
- Zeinoddini Meimand, Z., Mousapoor, N., & Javadi, Y. (2008). Preparation of members of science committee for accepting decentralized educational planning in higher education of Iran. Mentioned in: Mousapoor, N. (Creator). *Concentration and decentralization in process of educational planning*. Tehran: Educational Researching Institute. [in Persian]